

Ekonomi ve Kültür

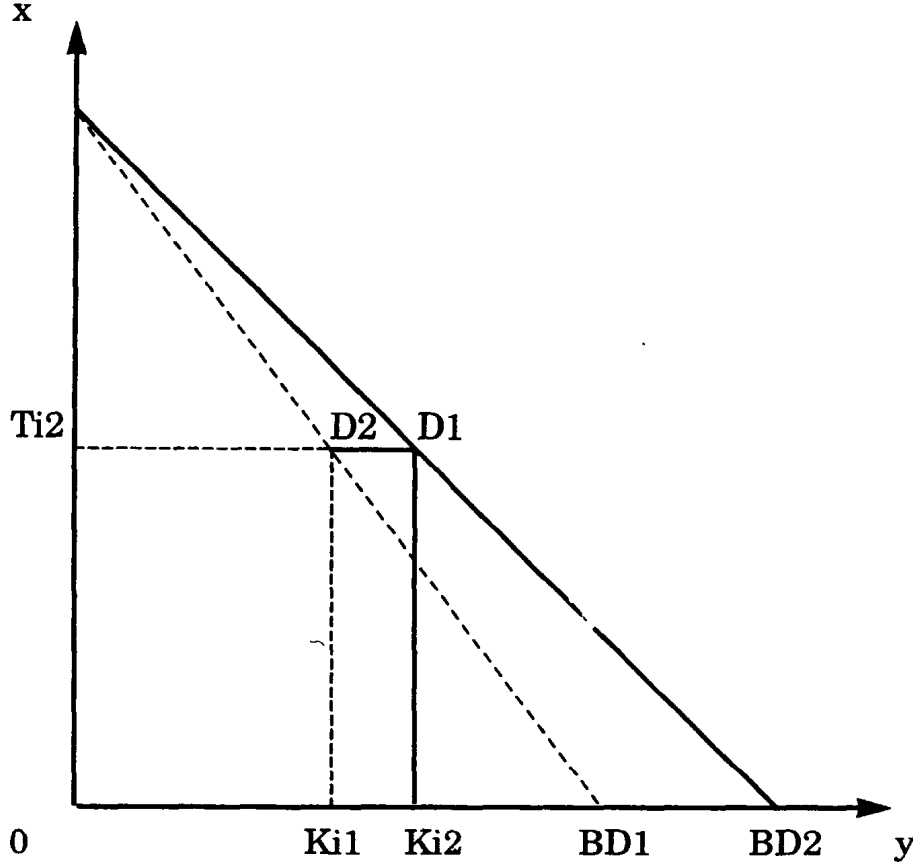
Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin hızlı büyüme çabaları sonucunda girdikleri az gelişmişlik kısır döngüsünü şöyle sıralamak mümkündür:

düşük gelir- düşük tasarruf- yüksek borçlanma- büyük yatırım- yüksek enflasyon- reel gelirin düşmesi- düşük harcama.

Bu kısır döngüyü birçok alana uygulayabiliriz. Yatırım, tasarruf, eēitim vb. Bu basit daireyi vermemdeki amaç, kişilerin harcanabilir gelirleri ile kültürel harcamaları arasındaki ilişkiyi vurgulamaktır. şimdi insanların varlıklarını idame için temel ihtiyaçlarını (ekmek, su vs.) karşılamak amacıyla yaptıkları harcamaların gelir esnekliēine bir göz atalım. Bu harcamaların gelir esnekliēinin olduēunu söylemek mümkün deēildir. Yani insanlar, gelirleri ne olursa olsun fizyolojik ihtiyaçlarını gidermek için bu harcamalarını borçlanarak da olsa yapacaklardır. Demek ki bu harcamaların gelir esnekliēi sıfırdır. Ancak, insanların harcanabilir gelirleri azaldıkça (bu enflas-

yon sayesinde reel gelirin düşmesi ile de olabilir) en kolay vazgeçtikleri harcamaların başında daha az sinema ve tiyatroya gitmek, daha az gazete, dergi ve kitap satın almak vb. kültürel harcamaların geldiği görülmektedir. Bu bağlamda kültürel harcamaların gelir esnekliğinin sonsuz olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Konuyu biraz da mikro-ekonomik açıdan irdeleyelim:

Şekil 1. Tüketime Mikro-ekonomik yapısı.

Yukarıdaki çizim yardımıyla vatandaş Mehmet Bey'in tüketim davranışlarını analiz edelim. Dikey ekseninde temel ihtiyaçları (T_i), yatay ekseninde kültürel ihtiyaçları (K_i), bütçe doğrusunu (bütçe kısıtı) (BD) ile gösterelim ve gelirinin tamamını bu iki kaleme ayırdığını, tasarruf yapmadığını varsayalım.

Şekilde görüldüğü gibi BD2'de Mehmet Bey T_{i2} kadar temel ihtiyaçlarını K_{i2} 'ye kadar da kültürel ihtiyaçlarını karşılıyor, D1 noktası ise denge noktasıdır. Bu noktada doyuma varmış ve gelirini T_i ve K_i harcamaları arasında böylece paylaşmıştır. Şimdi enflasyon nedeniyle fiyatlar genel seviyesinin yükseldiğini, gelirin ise fiyat yükselişlerine paralel olarak yükselmediğini varsayalım (Gerçekten ülkemizde enflasyon nedeniyle fiyatlar mü-

temadiyen yükselirken ücret ve maaşlar eş zamanlı artmamaktadır. Zaten eş anlamlı artsaydı Mehmet Bey'in bütçe doğrusu (BD) yer değiştirmeyecekti). Şimdi, Mehmet Bey için öncelikleri, tercihleri, alışkanlıkları ve zevkleri ön plana çıkıp seçim yapmak durumunda kalacaktır. Ne yapacaktır? öncelikli olarak yaşamının idamesi için gerekli olan ve ihtiyaçlar piramitinin en tepesinde yer alan temel ihtiyaçlarını karşılayacak, sonra da kültürel harcamalarını gerçekleştirecektir. Bu durumda, temel ihtiyaçlarında ya ucuz olmasına yönelip kültürel harcamalarına da pay ayıracak ya da önceki tüketim alışkanlıklarından ve tercihlerinden vazgeçmeyip kültürel harcamalarını kısacak veya hiç yapmayacaktır. Dolayısıyla bütçe doğrusu (BD), BD2'den BD1 noktasına kayacak D2'de yeni bir denge noktası oluşacaktır. Böylece, kültürel ihtiyaçlarını giderme noktasında Ki ile Ki2 arası kadar bir boşluk ve doyumsuzluk hissedecektir.

Mehmet Bey eski doyum noktasına ulaşabilmek amacıyla kültürel açlık problemini gidermek için bilgiye en kolay ve en ucuz ulaşabileceği halk kütüphaneleri gibi kurum veya kişilerden ücretsiz temin ederek ikame yoluna gidecektir. Bu bağlamda halk kütüphaneleri sayesinde gelirle ilişkilendirilmiş okuyamama sorununa çözüm bulunmuş ve kısır döngü bu noktada kırılmıştır. Ülkemizin neredeyse bütün kasabalarında bile mevcut olan kütüphanelerimiz yediden yetmişe herkese okuyucu hizmeti sunmakta. Dolayısıyla bazı insanların "maddi nedenlerle okuyamıyorum" gerekçeleri mazeret olmaktan öteye gidememektedir.

M. Nihat Kaya
Kahramanmaraş İl Halk Kütüphanesi